

Verslag: Intervisiebijeenkomst provinciale programma's groene en gezonde schoolpleinen

Locatie: Koningin Emma School Apeldoorn

Datum: 2 oktober 2018

Aantal deelnemers: 18¹

Organisatoren: Jantje Beton en IVN, gesubsidieerd door ministerie van VWS

INVENTARISATIE

Jantje Beton en het IVN hebben een inventarisatie gehouden om inzicht te krijgen waar de provincies staan in hun stimuleringsbeleid ten aanzien van groene- en gezonde schoolpleinen. Desgevraagd delen de provincies zich zelf als volgt in:

0 - fase	Initiatiefase	Uitwerking	Uitvoering	Evaluatie Bijstelling
Provincie Groningen	Provincie Flevoland	Provincie Zuid Holland	Provincie Noord Brabant	Provincie Noord Brabant
Provincie Friesland	Provincie Zeeland	Provincie Overijssel		
Provincie Drenthe	Provincie Utrecht	Provincie Gelderland		
Provincie Noord Holland	Provincie Limburg		Provincie Limburg	

Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit zeer snel kan veranderen. Zo start Gelderland 1 december 2018 met de uitvoering en besluit PS in Noord Holland medio November of ze een actievere rol willen spelen. Aan de andere kant zijn er provincies die alvast iets doen op het gebied van kennisdeling, maar zich nog beraden op andere stappen.

WAAROM

Waarom is een gezond/groen schoolplein van belang? Het is een middel dat ingezet kan worden vanuit vele invalshoeken en thema's. Vanuit het perspectief van het kind en het onderwijs springen de volgende zaken in het oog:

- Buiten les is effectief².
- Afwisseling buiten en binnen verhoogd concentratie.
- Bewegen en tegelijkertijd Ander speelgedrag zorgt voor betere connecties in de hersenen, waardoor leerstof beter wordt opgenomen.
- Groen schoolplein heeft meer te bieden voor jongens EN meisjes.
- Dichtbij al wat leren over natuur
- Groen in leefomgeving heeft positieve invloed op minder voorkomen van: depressies, migraine, astma, diabetes.

Bij het benaderen en stimuleren van scholen is het van belang te beseffen dat bovengenoemde invalshoeken vooral voor hen van belang zijn.

Provincies zelf hebben verschillende redenen om groene en gezonde schoolpleinen te stimuleren. Op het eerste gezicht lijkt er niet direct een link met de kerntaken, omdat natuureducatie bij veel provincies niet meer als kerntaak wordt gezien. Uit de verhalen van de aanwezige provincies blijkt deze er wel degelijk te zijn. Bij de Provincie Noord-Brabant was de voorbeeldwerking voor de omgevingsvisie doorslaggevend om provinciale middelen ter beschikking te stellen. Op het groene schoolplein komen immers diverse thema's

¹ Zie bijlage voor compleet overzicht en contactgegevens

² Online zijn al veel buitenlessen te vinden zie www.buitenlesdag.nl.

samen en met een integrale aanpak wordt meer bereikt dan vanuit ieder thema afzonderlijk. Ook is het vaak een middel om samenwerking met andere partijen aan te gaan met eigen netwerken, middelen en infrastructuur. Daarnaast kan het actieve houding van hen op dit thema te stimuleren.

Provinciale thema's

- Versterken natuur en biodiversiteit
- Verbinding met milieu (met name luchtkwaliteit)
- Duurzaamheid/Klimaat adaptatie (regenwater kan grond in en niet via stoeptegels riool in en tegengaan hittestress door verkoelend effect groen)
- Voorbeeld werking integrale aanpak omgevingsvisie
- Gezondheid: meer bewegen, gezond eten en meer naar buiten
- Sociale participatie rondom bovenstaande punten

Waterschappen

- Klimaatadaptatie (regenwater kan grond in en niet via stoeptegels riool in)

Gemeenten

- Alle genoemde thema's
- Participatie

GGD

- Gezond en jong leren eten
- Bewegen

Onderwijs

- Buiten les is effectief
- Schoolplein heeft meer te bieden voor jongens EN meisjes
- Groen in leefomgeving heeft positieve invloed op: depressies, migraine, astma, diabetes

Landelijke 'haakjes'

- Jongeren op gezond gewicht (JOGG)
- Jong leren eten
- Gezonde School
- Nationaal preventie akkoord
- Gezonde Buurten

Samenvattend:

Het gezond - groene schoolplein vervult een conditie die nodig is om les te kunnen geven vanuit een bepaalde visie, samen zorg te kunnen dragen voor de eigen leefomgeving, anders te bewegen, spelen en te leren. Het draagt bij aan de bewustwording van de rol van natuur in ons leven als het gaat om voedsel, klimaatadaptatie, biodiversiteit, gezondheid en cognitief vermogen.

HOE

Welke stimulerende rol je als provincie wilt spelen heeft invloed op hetgeen de provincie uiteindelijk doet. Provincies zijn niet verantwoordelijk voor het proces dat op lokaal niveau wordt gelopen om te komen tot een Groen-/gezond schoolplein, daarvoor staan ze er te ver van af. Wel is er de behoefte om te borgen dat een bepaalde kwaliteit behaald kan worden. In de ondersteuning is het goed aandacht te hebben voor de volgende factoren die het proces om te komen en succesvol beheren van een schoolplein kunnen beïnvloeden.

Succes factoren	Faal factoren
Eigenaarschap	Het leunt op enkele individuen

Draagvlak creëren	Te snel een ontwerp maken
<i>Visie: Hoe ga je het schoolplein gebruiken?</i>	Denken in speeltoestellen
Professioneel ontwerper	Het als school 'erbij doen'
Externe procesbegeleiding	Pas over beheer nadenken als het plein gerealiseerd is
Budget en tijd voor onderhoud reserveren	

Al met al kan de provincie een rol hebben als *aanjager en/of regisseur* (sturen op dat, niet op wat). Geld, kennisdeling, proces ondersteuning financieren en politieke druk/aandacht zijn hierbij de geëigende instrumenten.

Verschillende provincies delen de ervaring dat met een klein stimuleringsbudget een school al enorm kan helpen om financiering bij andere partijen los te krijgen. Terugkerend vraagstuk is hoe ver je wilt gaan met de accountability en nazorg.

Een interessant moment was het moment dat even vanuit de school werd gedacht. Heel veel verschillende overheidsinstanties zijn op een of andere manier bezig met dit thema. Om dan door de bomen het bos te zien valt niet altijd mee. Ook is vaak cofinanciering een vereiste. Een directeur moet er veel tijd in steken om een van de grond te krijgen.

In die zin is de gedachte van Noord Brabant nog niet zo gek. Een aantal partijen die iets met dit thema willen storten geld in hetzelfde fonds (in dit geval Prins Bernard Cultuurfonds). Dit fonds zorgt dat voor distributie en dat de gestelde randvoorwaarden vervuld zijn en er een basisbedrag per school beschikbaar kan worden gesteld via een subsidieregeling. Het is nu zaak de gemeenten die inmiddels ook actief worden op dit terrein te laten aanhaken .

In Noord-Brabant hebben al diverse gemeenten aanvullende middelen ter beschikking gesteld en/of zij ondersteunen scholen in de procesbegeleiding.

Fonds 1818 deelde de ervaring dat het zeer prettig is ruimte in het beleid te houden om bij te stellen. Timmer het niet dicht. Zij hebben er bijvoorbeeld voor gekozen om geen vermogenstoets bij de scholen te doen en geen co-financiering te vragen. Ondanks dat bleek in de praktijk dat scholen gemiddeld het bedrag hebben verdubbeld met andere middelen. Ook heeft Fonds 1818 de openstelling van het schoolplein voor de buurt bewust niet verplicht gesteld. Vooral om scholen in achterstandswijken niet uit te sluiten. Om de investering te borgen heeft Fonds 1818 ook een workshop programma voor buurten gefaciliteerd waarbij samen met bewoners, school, hoveniers en gemeente werd gekeken naar de praktische aspecten van het onderhoud. Hoe richt je een goede structuur in en houd je het leuk?.

In Apeldoorn heeft het overkoepelend schoolbestuur de verantwoordelijkheid voor het beheer van het groene schoolplein op zich genomen. Hierdoor kon dit uitbesteed worden aan 1 hovenier waardoor kosten worden bespaard. Betrokkenheid van kinderen en leerkrachten bij het beheer blijft wel nodig. Bijvoorbeeld via het beheer van een moestuintje, waar ondersteuning gevonden kan worden bij IVN vrijwilligers of natuurouders.

Hoe scholen te benaderen? Via schoolbesturen of gemeenten? In het algemeen werkt het beter via gemeenten, omdat de betrokkenheid van schoolbesturen sterk wisselt. De meeste schoolbesturen leggen de verantwoordelijkheid voor realisatie van een groen en gezond schoolplein bij de scholen zelf neer.

Wat als een provincie niet zich inzet voor stimuleren groen en gezonde schoolpleinen? Het blijkt dat er in verschillende gemeenten wel wat gebeurt, maar op ad-hoc basis. Provincies kunnen helpen om er continuïteit in te brengen en dan haken gemeenten ook aan met een meer structurele benadering. Hetzelfde geldt voor de rol van de waterschappen.

HOE VERDER

De bijeenkomst is als zeer nuttig ervaren. Een vervolg is zeker gewenst. Vooral op het onderwerp kennisdeling (provinciale websites e.d.) is nog verdere uitwisseling gewenst. Er zal een datumprikker voor de *vervolgbijeenkomst* worden rondgestuurd. Bij een volgende bijeenkomst zou onderstaand schema zo ver als mogelijk ingevuld moeten zijn om tegemoet te komen aan de *informatiebehoefte*. Jantje Beton en IVN zullen het initiatief nemen per provincie de informatie in steekwoorden te verkrijgen. U wordt hier nog voor benaderd.

Verder is er behoefte aan een overzicht tav de lopende en reeds gerealiseerde *onderzoeken*. Dit overzicht zal worden nagezonden.

Men hoopt dat VWS een betrokken partner zal blijven en dat via het Nationaal Preventie Akkoord een ondersteuning, dan wel ondersteunende visie kan komen. Faciliteren van onderzoek is in ieder geval gewenst.

